

ОСНОВНІ НАПРЯМИ СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІВ І БАТЬКІВ

1. Підтримка фізичного здоров'я учнів.
2. Спілкування й формування особистісних орієнтацій учнів: інтерес до життя, інтерес до людини, інтерес до культури, що сприяють розумінню загальнолюдських цінностей.
3. Пізнавальна сфера життя учнів (робота з вчителями-предметниками, майстрами виробничого навчання) з урахуванням індивідуальних особливостей учнів. Захист не учня, а людини в ньому. Підхід до кожної дитини «з оптимістичної позиції» (А. Макаренко).
4. Робота з родиною - вплив на виховний потенціал родини; об'єктом уваги є не сама родина, а сімейне виховання. Тут необхідно таке:
 - вивчення сімейної атмосфери, що оточує учня, його стосунків із членами родини;
 - психолого-педагогічна освіта батьків через систему батьківських зборів, консультацій, бесід;
 - організація спільного проведення вільного часу дітей і батьків;
 - захист інтересів і прав дитини в так званих важких родинах.

Таким чином, навчальним закладом реалізуються функції батьківської освіти (відомості про виховну концепцію ліцея, педагогічну позицію класного керівника, майстра виробничого навчання, про методiku виховання, про цілі й задачі особистісного розвитку учнів на даний період, про хід духовного розвитку дитини, про особливості діяльності учня, про взаємини у групі, про виявлені здібності й поточні успіхи тощо) та коректуються принципи сімейного виховання - саме тієї сторони, що стосується учня (мистецтво любити дітей), режиму життя та діяльності дитини, що забезпечують і корекцію особистості батьків.

Педагогам (особливо класним керівникам та майстрам виробничого навчання) важливо дотримуватись таких правил:

1. Батьки та діти не повинні почувати себе об'єктами вивчення.
2. Робота з батьками повинна бути цілеспрямованою, планомірною й систематичною.
3. Методи цієї роботи повинні бути взаємозалежні з методами виховання дітей.
4. Психолого-педагогічні методи повинні бути різноманітні, застосовуватись у комплексі.
5. При вивченні родини учня педагог насамперед звертає увагу на такі дані:
 - Загальні відомості про батьків, інших членів родини, житлові умови, матеріальну забезпеченість. Інтерес до справ ліцея.
 - Загальні відомості про дітей (вік, інтереси, рівень вихованості).
 - Виховні можливості родини (рівень педагогічної культури батьків).

ЗМІСТ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ РОБОТИ З БАТЬКАМИ

Зміст роботи ліцея з батьками полягає в такому:

- підвищення психолого-педагогічних знань батьків (лекції, семінари, індивідуальні консультації, практикуми);
- залучення батьків у навчально-виховний процес (батьківські збори, спільні творчі справи, допомога у зміцненні матеріально-технічної бази);
- участь батьків в управлінні ліцеєм (рада ліцею, батьківські комітети).

Форми та методи роботи з батьками повинні бути спрямовані на підвищення педагогічної культури батьків, на зміцнення взаємодії ліцея та родини, на посилення їхнього виховного потенціалу.

Методи роботи: спостереження, бесіда, тестування, анкетування.

Значне місце в системі роботи класного керівника та майстра виробничого навчання з батьками учнів приділяється психолого-педагогічній освіті.

Форми психолого-педагогічної освіти

Університет педагогічних знань (така форма допомагає озброїти батьків основами педагогічної культури, познайомити з актуальними питаннями виховання дітей).

Лекція (форма, що докладно розкриває сутність тієї чи іншої проблеми виховання. Головне в лекції - аналіз явищ, ситуацій).

Конференція (передбачає розширення, поглиблення й закріплення знань про виховання дітей).

Батьківські конференції (загальноліцейні, групові) мають величезне значення в системі виховної роботи ліцея. Батьківські конференції повинні обговорювати насущні проблеми суспільства, активними членами якого стануть і діти. Проблеми конфліктів батьків і дітей та шляхи виходу з них, наркотики, сексуальне виховання в родині - ось теми батьківських конференцій.

Батьківські конференції повинні готуватись дуже ретельно, з обов'язковою участю психологів, які працюють в ліцеї. У їхню задачу входить проведення соціологічних і психологічних досліджень проблеми конференції, а також знайомство учасників конференції з їх результатами. Активними учасниками конференцій виступають самі батьки. Вони готують аналіз проблеми з позицій власного досвіду.

Відмінною рисою конференції є те, що вона приймає визначені рішення або намічає заходи щодо заявленої проблеми.

Практикум (форма вироблення в батьків педагогічних умінь з виховання дітей, ефективного розширення виникаючих педагогічних ситуацій, тренування педагогічного мислення батьків).

Відкриття уроку (мета - ознайомлення батьків з новими програмами з предмета, методикою викладання, вимогами вчителя. Такі уроки дозволяють уникнути багатьох конфліктів, викликаних незнанням і нерозумінням батьками специфіки навчальної діяльності).

Індивідуальні тематичні консультації (обмін інформацією, що дає реальне уявлення про ліцейні справи та поведінку дитини, її проблеми).

Індивідуальні консультації - одна з найважливіших форм взаємодії класного керівника, майстра виробничого навчання з родиною. Для того щоб перебороти занепокоєння батьків, страх розмови про свою дитину, необхідно проводити індивідуальні консультації-співбесіди з батьками. Готуючись до консультації, доцільно визначити ряд питань, відповіді на які допоможуть плануванню виховної роботи з групою. Індивідуальна консультація повинна мати ознайомлювальний характер і сприяти створенню доброго контакту між батьками та вчителем. Учитель повинен дати батькам можливість розповісти йому все те, із чим вони хотіли б познайомити вчителя в неофіційній обстановці, та з'ясувати важливі відомості для своєї професійної роботи з дитиною:

- особливості здоров'я дитини;
- її захоплення, інтереси;

- переваги у спілкуванні в родині;
- поведінкові реакції;
- особливості характеру;
- мотивації навчання;
- моральні цінності родини.

Відвідування родини (індивідуальна робота педагога з батьками, знайомство з умовами життя).

Батьківські збори (форма аналізу, осмислення на основі даних педагогічної науки, досвіду виховання).

Загальноліцейні батьківські збори - проводяться два - чотири рази на рік. Мета - знайомство з нормативно-правовими документами про ліцей, основними напрямками, задачами, підсумками роботи.

Загальноліцейні батьківські збори проводяться, як правило, не менше двох разів на рік. Тематика таких зборів має характер звіту про роботу ліцея за визначений період часу. На них виступають директор, його заступники, звітує про роботу батьківський комітет ліцея. Наприклад, навчальний заклад пройшов атестацію і хоче познайомити колектив батьків з досягнутими результатами.

Загальноліцейні батьківські збори можна використовувати для демонстрації позитивного досвіду виховання в родині. Так, наприкінці навчального року можливе нагородження родин із позитивним досвідом виховання дітей.

Класні батьківські збори - проводяться чотири-п'ять разів на рік. Мета - обговорення задач навчально-виховної роботи групи, планування виховної роботи, визначення шляхів тісного співробітництва родини та ліцея, розгляд актуальних педагогічних проблем.

Класні батьківські збори проводяться один раз на квартал, при необхідності їх можна проводити частіше. Батьківські збори повинні стати школою освіти батьків, повинні розширювати їхній педагогічний світогляд, стимулювати бажання стати хорошими батьками. На батьківських зборах аналізуються навчальні досягнення учнів, характеризуються їхні можливості, ступінь просування групи в навчальній діяльності. Батьківські збори - це можливість демонстрації досягнутих дитиною успіхів. Розмова на зборах повинна йти не про оцінки, а про якість знань і рівень інтелектуальних зусиль, що відповідають пізнавальній та моральній мотивації. До батьківських зборів необхідно готувати виставки творчих робіт учнів, їхніх досягнень, і не тільки в навчальній діяльності.

Існує багато варіантів проведення батьківських зборів. Їх характер і спрямованість підказує саме життя, система організації роботи в учнівському колективі. Тематика й методика зборів повинні враховувати вікові особливості учнів, рівень освіченості та зацікавленості батьків, цілі та задачі виховання, що стоять перед ліцеєм.

Рекомендації з проведення батьківських зборів:

- Батьківські збори повинні просвіщати батьків, а не констатувати помилки та невдачі дітей.

- Тема зборів повинна враховувати вікові особливості дітей.
- Збори повинні мати як теоретичний, так і практичний характер - аналіз ситуацій, тренінги, дискусії тощо.
- Збори не повинні займатись обговоренням та осудом особистості учнів.

Орієнтована тематика консультацій для батьків:

- Дитина не хоче вчитись. Як їй допомогти?
- Погана пам'ять у дитини. Як її розвинути?
- Єдина дитина в родині. Шляхи подолання труднощів у вихованні.
- Покарання дітей. Якими їм бути?
- Тривожність дітей. До чого вона може призвести?
- Сором'язлива дитина. Проблеми сором'язливості та шляхи її подолання.
- Брутальність і нерозуміння в родині.
- Талановита дитина в родині.
- Приятелі дітей - друзі чи вороги?
- Три покоління під одним дахом. Проблеми спілкування.

Орієнтована тематика батьківських зборів:

- Підлітки та правопоручення.
- Конфліктні ситуації підлітків з батьками та вчителями.
- Індивідуальний підхід батьків до особистості підлітка.
- Воля, характер, пам'ять, мислення, темперамент вашої дитини.
- Культура спілкування в сім'ї.
- Роль сім'ї у вихованні майбутнього сім'янина
- Формування у підлітка навичок самоосвіти.
- Роль батьків у формуванні всебічно розвинутої особистості.
- Виховання у учнів культури здоров'я, мотивації до здорового способу життя

Батьківські читання - дуже цікава форма роботи з батьками, що дає можливість батькам не тільки слухати лекції педагогів, а й вивчати літературу з проблеми та брати участь у її обговоренні. Батьківські читання можна організувати в такий спосіб: на перших зборах на початку навчального року батьки визначають питання педагогіки та психології, які їх найбільше хвилюють. Учитель збирає інформацію й аналізує її. За допомогою бібліотекаря та інших фахівців підбираються книги, а потім використовують отримані в них відомості в батьківських читаннях. Особливістю батьківських читань є те, що, аналізуючи книгу, батьки повинні викласти власне розуміння питання та зміну підходів до його рішення після прочитання книги.

Батьківські вечори - форма роботи, що прекрасно згуртовує батьківський колектив. Батьківські вечори проводяться в групі 2-3 рази на рік без присутності дітей. Батьківський вечір - це свято спілкування з батьками друга своєї дитини, це свято спогадів дитинства й дитинства власної дитини, це пошук відповідей на запитання, які перед батьками ставить життя та власна дитина. Теми батьківських вечорів можуть бути

найрізноманітнішими. Головне, вони повинні вчити слухати й чути один одного, самого себе, свій внутрішній голос.

Орієнтовані теми батьківських вечорів:

- Майбутнє моєї дитини. Яким я його бачу?
- Друзі моєї дитини.
- Свята нашої родини.
- «Можна» і «не можна» у нашій родині.
- День народження нашої родини. Як ми його святкуємо?
- Пісні, що співали та співають наші діти.

Форми вечорів дозволяють не тільки висловлювати свою думку із запропонованих тем, а й почути щось корисне для себе в міркуваннях інших батьків, узяти на озброєння у свій виховний арсенал щось нове, цікаве.

Батьківський тренінг - це активна форма роботи з батьками, які хочуть змінити своє ставлення до поведінки та взаємодії з власною дитиною, зробити його більш відкритим і довірчим. У батьківських тренінгах повинні брати участь обоє батьків. Від цього ефективність тренінгу зростає, і результати не змушують на себе чекати. Тренінг проводиться з групою, що складається з 12-15-ти осіб. Батьківські тренінги будуть успішними, якщо всі батьки будуть активно брати в них участь і регулярно їх відвідувати. Щоби тренінг був результативним, він повинен включати в себе 5-8 занять. Батьківський тренінг проводиться, як правило, психологом, що дає можливість батькам тимчасово відчувати себе дитиною, пережити емоційно ще раз дитячі враження.

З великим інтересом батьки виконують такі тренінгові завдання, як «Дитячі гримаси», «Улюблена іграшка», «Мій казковий образ», «Дитячі ігри», «Виховання дитинства», «Фільм про мою родину».

Батьківські ринги - одна з дискусійних форм спілкування батьків і формування батьківського колективу. Батьківський ринг готується у вигляді відповідей на запитання з педагогічних проблем. Запитання вибирають самі батьки. На одне запитання відповідають дві родини. У них можуть бути різні позиції, різні думки. Інша частина аудиторії в полеміку не вступає, а лише підтримує думку родин оплесками. Експериментаторами в батьківських рингах виступають учні, визначаючи, яка родина у відповідях на запитання була найбільш близька до їх правильного трактування.

І традиційні, і нетрадиційні методи, форми взаємодії класного керівника, майстра виробничого навчання з батьками учнів ставлять одну загальну мету - зробити щасливою підростаючу особистість, яка входить у сучасне культурне життя.

Педагогам і батькам на замітку

Якщо:

- дитину постійно критикують, вона учиться ненавидіти;
- дитину висміюють, вона стає замкнутою;
- дитину хвалять, вона учиться бути шляхетною;
- дитину підтримують, вона вчиться цінувати себе;
- дитина росте в докорах, вона вчиться жити з відчуттям провини;
- дитина росте в терпимості, вона вчиться розуміти інших;
- дитина росте в чесності, вона вчиться бути справедливою;
- дитина росте в безпеці, вона вчиться вірити в людей;
- дитина живе у ворожнечі, вона вчиться бути агресивною;
- дитина живе в розумінні та дружелюбності, вона вчиться знаходити любов у цьому світі.

Ці поради виникли на базі життєвих практичних спостережень, осмислення педагогічної практики. Висловлені положення можуть використовуватись у практичній роботі з батьками, а також як теми зборів і бесід з ними.

НАВЧАННЯ БАТЬКІВ

Кого, чому і як можна навчати?

У кожному навчальному закладі та кожному класі, групі виділяється частина батьків, які дуже серйозно ставляться до навчання й виховання своїх дітей. Як правило, це непрацюючі мами та найближчі родичі, цілком сконцентровані на розвитку дитини.

Деякі закордонні дослідники прямо пов'язують зацікавленість батьків у співробітництві з навчальним закладом з їхньою реальною участю в навчанні своїх дітей, у реалізації своєї «учительської» функції. Але чи багато в нас таких прикладів? На жаль, поки немає. Можливо, з розвитком альтернативних форм освіти (екстернат, домашнє навчання) усе більше батьків не проти освоїти цю роль і «розвантажити» учителя-предметника. Наприклад, наявність у «просунутих» батьків комп'ютера з виходом в Інтернет дозволить їм виявляти істотну інформаційно-методичну підтримку вчителям, розширюючи поле освітньої бази для своїх дітей.

Тренінг - це широкий клас методів спрямованої зміни психічних властивостей особистості, заснований на практичному й багаторазовому виконанні визначених вправ у визначеній ситуації (ситуаціях). На відміну від звичайного навчання, що впливає на пізнавальну сферу (сферу свідомості), тренінг дозволяє модифікувати особистісні риси й установки, що мають більш глибокий зв'язок із поведінкою.